

Hry Husákových dětí na Slovensku

Generácia, ktorá sa rada zabáva so sieťami

Iniciátorka kultúrnych a spoločenských síťových projektů z Bratislavy uvažuje o síťových aktivitách jedné generace slovenských tvůrců prostřednictvím popisu své vlastní historie. Vybízí k zamyšlení, jak jsou charakter a způsoby vznikání sítí ovlivněny časoprostorovými souřadnicemi narození jejich aktérů.

MÁRIA RIŠKOVÁ

Odstrašujúci výraz „Husákové deti“ na mňa vyskočil pred pár týždňami, keď ma dramaturgička Anna Grusková pozvala ako hosťa do jednej večernej seansy v rámci cyklu *Sarkofágy a bankomaty: kľúčová slovenská dráma*. Cyklus čítačiek bol venovaný divadelným autorom istej generácie, ktorú Anna vymedzila ako „vnútorní emigranti/emigrantky aj bývalí zväzáci/zväzáčky generácie, ktorá vyrastala v čase tzv. normalizácie medzi šesťdesiatymi rokmi a Husákovými deťmi“. Autori pri tejto príležitosti napísali nové drámy, v ktorých rozvíjali rôzne spoločenské i private fenomény obdobia vrcholného socializmu a doby po roku 1989.

Začiatky

Samozrejme, že pojem Husákové deti som poznala už predtým, ale nikdy som si takéto generačné zaradenie príliš nevedomovala a neakceptovala som jeho spojenie s mojou osobou. Pred dvomi-tromi rokmi bolo v médiách módou komentovať životný štýl Husákových detí, ľudí narodených počas vlny populačnej explózie okolo roku 1975. Otravovali články typu „Husákové deti nerodia“, „Husákové deti sú egoisti“, „Husákové deti v Kristových rokoch“... Všetky upozorňovali na demografický pokles, ktorý nastal od konca deväťdesiatych rokov zásluhou našej generácie a hľadali vysvetlenie v kariérizme, workaholizme, v nových možnostiach, ktoré sa otvorili po 89-om a odpútavajú pozornosť od zakladania rodín. Viacerí autori hier zo spomínaného cyklu *Sarkofágy a bankomaty* na záver s úľavou skonštatovali, že nie sú generačne takí

skúseností a túžob jednej generácie v mojom profesionálnom živote. Po prvýkrát v tom najprirodzenejšom čase – po absolvovaní univerzitného štúdia. Založenie združenia ERRATA, s vtedy hrdým, no dnes už trochu smiešnym podnázvom *Spolok mladých umelcov a konzumentov umenia*, vyplynulo z potreby ujasniť si miesto a možnosti, ktoré sme po skončení štúdia dejín umenia mali (ide o rok 1998). Pociť výnimočnosti skupiny vychádza vždy z konkrétnej spoločnej skúsenosti – z ľudí, situácie, s ktorou sa konfrontuje (politickéj situácie), často na začiatku stojí negatívny impulz, trauma – a nasleduje pocit niečo zmeniť. Pre fungovanie skupiny musí existovať vedomie, prečo má byť spolu.

Zosieťovanie jednej generácie

Dnes ERRATA nie je príliš aktívna, jednotliví členovia získali aj na základe skúseností zo združenia sebavedomie a takmer všetci pôsobia v oblasti kultúry, pomerne úspešne. A vo vedomí kultúrnej scény ešte zostáva pocit, že táto generácia kurátorov, organizátorov, teoretikov nastúpila výrazne a bez komplexov, až príliš sebavedome. Galéria a klub Buryzone (2001–2003) tiež vznikol spontánne a tiež za ním stojí generácia Husákových detí, boli nimi organizátori i väčšina návštevníkov (hoci to nebolo programom Buryzone, stalo sa to). O týchto aktivitách sa niekoľkokrát písalo aj v Čechách (Umělec, Literární noviny...), preto stačí stručne pripomenúť, že vtedy sa „zosieťovali“ viaceré organizácie, iniciatívy, jednotlivci, neformálne skupiny. Menovite spomeniem len združenie Atrakt Art – vydavateľov

na základe jasne definovaných potrieb a kultúrnej politiky. Logicky zloženú sieť organizácií poučenú kultúrnou politikou neohrozí vypadnutie jedného uzla, harmóniu prirodzenej siete zloženú z ľudí poruší vypadnutie každého článku. V jasne štruktúrovanej kultúrnej sieti s pravidlami už často nevznikajú veci spontánne – sú v nej definované mechanizmy spracúvania informácií a vôbec mechanizmy fungovania, ktoré niekedy brzdia invenciu (ale efektívne pomáhajú prežiť). Dnes má Multiplace šancu byť kvalitnou kultúrnou sieťou s podporou kultúrnej politiky i publika, musí sa však vymaniť z tendencie Husákových detí, ktoré doteraz preferovali prirodzené efemérne siete bez politickej podpory. Ale má aj viac iných možností...

A čo teraz so sieťami

V roku 2004 som napísala v krátkom texte pre katalóg k berlínskej výstave *Check Slovakia!*: „Postupne sa mení dôležito tváriace ‚bojisko‘ umeleckej scény založené na konkurenčnej súťaži na otvorené ‚ihrisko‘ spolupracujúcich kultúrnych aktivít (priestorov, skupín, jednotlivcov, projektov) a ospalú globálnu ‚manufaktúru‘ zameranú na produkciu umeleckých artefaktov nahrádza sieť mobilných skupín a jednotlivcov, ktorí sú schopní generovať myšlienky, ideály a situácie meniace kultúrno-spoločenskú klímu.“ Sme svedkami toho, že pobyt v sieti už nie je témou, ale samozrejmosťou. Generácie však stále vytvárajú vlastné siete a vyzerá to tak, že generačné siete sa nerady spájajú medzi sebou navzájom. Husákové deti určite nie sú až

ERRATA: Richard Gregor, Viera Kuracinová-Levitt, Lucia Stachová-Gregorová, Mária Rišková, Anna Šestáková-Vartecká

osamotení, ako sa cítili v rokoch osemdesiatych (ľudsky odcudzených a nedôverčivých) i po revolúcii (v dobe príliš dravej na emócie). Dúfajú, že možno nájdú časť svojej identity aj v skupine vrstovníkov, čomu by pred pár rokmi neboli schopní uveriť. Odvtedy uvažujem nad starobylým pojmom „generácia“, ktorý má v dejinách kultúry svoje významné miesto. Skupiny, kolaborácie a siete sú často postavené na generačnom základe (nie vždy, ale je to výrazný a do očí bijúci činiteľ), prípadne sú generačnou nálepkou označené spätne.

Tiež spätne si uvedomujem, akú veľkú rolu zohralo naladenie sa na frekvenciu podobných

časopisu 3/4, organizátorov hudobného festivalu NEXT, ktoré je dodnes jedným z najvýraznejších agentov-aktivistov aktuálnej kultúry na Slovensku. Z tohto podhubia vyrástol aj festival Multiplace (2002), ktorý je dnes kritizovaný za „točenie sa v kruhu“, za príliš všeobecné tematizovanie sieťovosti na úkor jasnej definície svojej cieľov. Vznikol však podobne zo spontánnej potreby a sieťou sa stal postupne.

Prirodzené siete, ktoré vznikajú tak ako združenie ERRATA, klub Buryzone a festival Multiplace sú mi blízke. Sú humánnejšie, ale aj zraniteľnejšie ako siete vystavané racionálne

takí egoisti, ako sa o nich píše – áno, často sa hrajú a nevydržia pri jednej zábavke, vymýšľajú, navyŕhajú veľa hračiek a potom si po sebe neupracujú. Teraz ale hľadajú novú agendu – keď už je sieť nadbytok, chcú v nich žiť, zarábať prachy, robiť ďalšie generácie. A čaká ich ďalší level, vymyslieť, čo s načatými sieťami. Možno by sa teraz dalo viac pohrať s prepájaním tých generačných. (Ak sa mi podarilo vysvetliť súčasný pocit viacerých, som rada. Ak moji vrstovníci, kultúrni organizátori, nebudú súhlasiť, tak som hovorila aspoň za seba.)

Autorka je historička umění a kurátorka.